

ג' בשבט תשפ"ב, 5.1.2022

גיליון מס' 787

פרשת בא

אחריות משותפת – א-להים ואדם

מאת הרב ד"ר אסתר פיישר, מירב

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֹדְשִׁים רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה (יב,ב):

ממש בסמוך לראש חודש שבט אותו ציינו השבוע - אנו קוראים בפרשה על ראש החודש הראשון בתולדות ישראל. תוך כדי רגעי המתח לקראת היציאה ממצרים, עוצרת התורה מהרצף הסיפורי ולראשונה משנה סגנון ללשון ציווי -נורמטיבי. חז"ל נתנו תשומת לב רבה לרגע החשוב הזה והדבר מתבטא בין השאר בכך שמדרשי ההלכה התנאיים, הראשון שבהם המכילתא - מתחילים מכאן, משמות פרק י"ב.

גם פירושו הידוע של רש"י לפסוק הפותח של בראשית מתעכב על כך ושואל למה בעצם התורה לא החלה מכאן, שכן זוהי המצווה הראשונה שנתנה לנו וראוי היה לפתוח דווקא בה.

מה ניתן ללמוד מכך שמצוות ראש חודש היא המצווה הראשונה שנתנה לנו, ולמה מתאים שזה מתרחש דווקא עכשיו?

וכך אומר מדרש תנחומא:

"הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם"

"אָמַר ר' הוֹשֵׁעַ בֶּן לׁוֹי: לְמָה הַדְּבָר דּוֹמָה?

לְמֶלֶךְ שֶׁהִיא לוֹ אוֹרְלוּגִין, כִּינֹן שְׁעָמַד בְּנוֹ עַל פְּרָקוֹ,

אָמַר לוֹ: בְּנִי, עַד עַכְשָׁו אוֹרְלוּגִין זֶה הִיא בְּיָדִי, מֵעַכְשָׁו מְסוּר הוּא לָךְ.

כִּךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיא מְקַדֵּשׁ חֹדְשִׁים וּמַעֲבֵר שָׁנִים;

כִּינֹן שְׁעָמַדוּ יִשְׂרָאֵל, אָמַר לָהֶם: עַד עַכְשָׁו חֲשָׁבוֹנִם שֶׁל חֹדְשִׁים וְשָׁל שָׁנִים בְּיָדִי,

מִכָּאן וְאֵילָף הָרִי הֵם מְסוּרִים לָכֶם.

מצוות ראש חודש היא מצוות השמירה על הזמן, על לוח השנה. הזמן, שהוא במידה רבה הבסיס להכל, מופקד בידי אדם. בית דין אנושי הוא שקובע את ראשית החודש על פי מראה הלבנה וראשית החודש יקבע את מועדי השנה. המדרש מדמה זאת למסירת ה"שעון הא-לוהי" לידי בני אדם. כל זאת מודגש בכתוב "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם".

הירושלמי במסכת ראש השנה לא מסתפק בדימוי של האורלוגין אלא מרחיב בשורה של מטאפורות נוספות:

א"ר לוי: למלך שהיה לו אירלוגין כיון שעמד בנו מסרה לו.

אמר רבי יוסה בר חנינה: למלך שהיה לו שומרה כיון שעמד בנו מסרה לו

אמר רבי אחא: למלך שהיה לו טבעת כיון שעמד בנו מסרה לו

אמר רבי חיייה בר בא: לנגר שהיו לו כלי נגרות כיון שעמד בנו מסרה לו

אמר ר' יצחק: למלך שהיו לו אוצרות כיון שעמד בנו מסרם לו

ורבנן אמרי: לרופא שהיה לו נרתיק של רפואות כיון שעמד בנו מסרה לו:

כאן המדרש כבר מרחיב את תחומי האחריות גם למחזות נוספים, לא רק הזמן המסומל ע"י האורלוגין, גם השומרה המסמלת את הבטחון, הטבעת המזכירה את חותם המלך מסמלת הסמכות, כלי הנגרות מייצגים את היצירתיות והיצרנות והרפואות - כמובן את הדאגה לבריאות.

במצווה הראשונה הזו, המופיעה בפרשתנו, הקב"ה עושה לנו מודלינג מופלא. הוא לא מחזיק הכל אצלו. הוא חולק עם בני האדם. לא כי קשה לו להחזיק לבד אלא כי ככה מצמיחים אנשים. זה שיעור לנו כהורים וכמחנכות/ים - לתת אחריות. לתת אמון. כי אז צומחים דברים נפלאים: יצירתיות, בטחון, סמכותיות וכן - אפילו שמירה על הזמן.

העם עומד לצאת ממצרים למסע אל עבר ארצו, מסע התבגרות. כמה סמלי שהמצווה הראשונה הניתנת לו רגע לפני המסע, היא מצווה המסמלת את האחריות המשותפת של א-לוהים ואדם: בראש ובראשונה על הזמן אך מתוך כך גם על תחומי חיים נוספים.

ימים אלה של ראשית שבט תשפ"ב דורשים מאתנו ביתר שאת, את חובת לקיחת אחריות. מלבד אתגר הקורונה המחייבת אחריות אישית וציבורית, נחשפו לאחרונה שורה של אירועים קשים מתחום האלימות המינית המזכירים לנו שוב את חובתנו לקחת אחריות על השמירה ועל חינוך לילדנו, וגם אחריות כלפי נפגעות ונפגעים כאשר עוולות מסוג זה מתגלות. אין הדבר תלוי אלא בנו.

חודש טוב

הר' ד"ר **אסתר פישור** – ראש מדרשת עין הנצי"ב ומלמדת בה כבר מעל 25 שנה. גרה במירב. נשואה לבני ולהם 5 ילדים ו-4 נכדים.

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש להירשם בקישור: <https://forms.gle/bzbZhmBafTeQLY3k6>
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il